

Sygn. akt: III U 735/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Teresa Suchcicka
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Małgorzata Laskowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2014 r. w O.

sprawy z odwołania S. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania S. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 31 sierpnia 2012r. **znak** (...)

orzeka:

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje S. K. prawo do emerytury od 2 września 2012r.;
2. stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

UZASADNIENIE

S. K. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. z dnia 31.08.2012r., znak (...), odmawiającej mu prawa do wcześniejszej emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ emerytalny wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że S. K. nie spełnia przesłanek do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury, o których mowa w art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż nie posiada wymaganego 15 -letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. ZUS wskazał, że do okresu pracy w szczególnych warunkach nie zliczył odwołującemu się okresu od 01.04.1990r. do 31.12.1992r. w Miejskim (...) w O., ponieważ w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 10.08.2012r. nie określono charakteru pracy ściśle według wykazu, działu i pozycji Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r., brak także powołania się na zarządzenie resortowe. Wobec powyższego zaskarżoną decyzją odmówiono mu prawa do wcześniejszej emerytury.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

W dniu 17.08.2012r. w Oddziale Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w P. Inspektoracie w O. S. K. (ur. (...)) złożył wniosek o ustalenie uprawnień do wcześniejszej emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Rozpatrując ten wniosek Oddział ZUS uznał za udowodniony na dzień 01.01.1999r. okres pracy wynoszący 26 lat, 1 miesiąc i 17 dni okresów składkowych.

Staż pracy w szczególnych warunkach uwzględniony przez ZUS to 11 lat i 3 miesiące (uwzględnione zatrudnienie to okres pracy od 01.01.1979r. do 31.03.1990r. w Okręgowej Instytucji Rozpowszechniania Filmów w O.).

Do okresu pracy w szczególnych warunkach organ emerytalny nie uwzględnił okresu zatrudnienia od 01.04.1990r. do 31.12.1992r. w Miejskim (...) w O., ponieważ w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 10.08.2012r. nie określono charakteru pracy ściśle według wykazu, działu i pozycji Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r., brak także powołania się na zarządzenie resortowe. Organ rentowy wskazał, że nawet, gdy odwołujący się przedłoży właściwe świadectwo pracy, do zaliczenia tego okresu do wykonywania pracy w szczególnych warunkach zabraknie 14 lat.

Wobec powyższego zaskarżoną decyzją z dnia 31.08.2012r. odmówiono mu prawa do wcześniejszej emerytury.

Odwołanie S. K. jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

S. K. urodził się w dniu (...) – a zgodnie z art. 24 ust 1b pkt 19 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym w okresie od dnia 01.07.1953r. do dnia 30.09.1953r. przysługuje emerytura w wieku emerytalnym wynoszącym co najmniej 66 lat i 7 miesięcy.

Zgodnie zaś z art. 184 w/w ustawy w zw. z §4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury, jeżeli spełnił łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wymagany wiek emerytalny wynoszący w przypadku mężczyzn 60 lat,
2. nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego lub złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE za pośrednictwem ZUS na dochody budżetu państwa,
3. w dniu wejścia w życie ustawy (tj. na datę 01.01.1999r.) udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat w przypadku mężczyzn, w tym także 15 -letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Regułą jest, że okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy (tak: § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r.).

Zgodnie jednak z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego możliwe jest wykazywanie okoliczności, od których zależy nabycie uprawnień, w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń wszelkimi dowodami (wyrok SN z dnia 06.09.1995r., II URN 23/95, OSNP 1996/5/77, wyrok SN z dnia 02.02.1996r., II URN 3/95, OSNP 1996/16/239).

Bezsporne w sprawie było posiadanie przez odwołującego się okresu pracy wynoszącego 26 lat, 1 miesiąc i 17 dni okresów składkowych, złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE za pośrednictwem ZUS na dochody budżetu państwa, oraz ukończenie wieku 60 lat. Przedmiotem sporu jest natomiast posiadanie 15 – letniego okresu pracy w szczególnych warunkach – bowiem organ emerytalny uwzględnił jedynie 11 lat i 3 miesiące takiej pracy.

Odwołujący S. K. na okoliczność wykonywania przez siebie pracy w szczególnych warunkach przedstawił ZUS świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z Okręgowej Instytucji Rozpowszechniania Filmów w O. z dnia 29.03.1990r., z którego wynika, że odwołujący się w latach 02.07.1974r. – 31.03.1990r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę kinooperatora zatrudnionego przy obsłudze projektorów wyposażonych w źródło światła ksenonowego – typu AP-51 na stanowisku kinooperatora wymienionym w Zarządzeniu nr 18 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 3.08.1987r. zmieniającym Zarządzenie nr 23 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 01.07.1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu kultury i sztuki (Dz.U. MKiSz nr 4 poz. 20 dział XIV ust. 4 pkt 6). (k. 9 a.e. nr (...)).

W aktach emerytalnych znajduje się także świadectwo pracy wystawione przez Okręgową Instytucję Rozpowszechniania Filmów w O. D. Służb Pracowniczych, z którego wynika, że K. S. od 02.07.1974r. do 31.03.1990r. w pełnym wymiarze godzin – 178 godzin zajmował stanowisko pomocnika kinooperatora i kinooperatora. (k. 7- 8 a.e. nr (...)).

Ze świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych wystawionego w dniu 23.07.2012r. przez CP MANAGEMENT Sp z o.o. w W. wynika, że odwołujący się od 02.07.1974r. do 31.03.1990r. oraz od 01.01.1979r. do 31.03.1990r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy obsłudze projektorów wyposażonych w kolbę ksenonową na stanowisku kinooperatora w warunkach narażających na działanie promieni jonizujących i prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 01-300.000 MHZ w strefie zagrożenia wymienione w Zarządzeniu nr 18 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 03.08.1987r. zmieniającym Zarządzenie nr 26 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 01.07.1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu kultury i sztuki – na podstawie 1 ust. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. (Dz.U. nr 8 poz. 43 ze zm.). (k. 10 a.e. nr (...)).

Ze świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych wystawionego w dniu 10.08.2012r. przez CP MANAGEMENT Sp z o.o. w W. wynika, że odwołujący się od 01.04.1990r. do 31.12.1992r. w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kinooperatora zatrudnionego przy obsłudze projektorów wyposażonych w źródło światła ksenonowe typ AP-51 na stanowisku operator obsługi urządzeń kinotechnicznych - §1 ust. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. (Dz.U. nr 8 poz. 43 ze zm.). (k. 14 a.e. nr (...)).

Wobec zakwestionowania przez organ rentowy świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 10.08.2012r. Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe w celu ustalenia, jakie czynności faktycznie wykonywał S. K. w Okręgowej Instytucji Rozpowszechniania Filmów w O. i w Miejskim (...) w O..

Sąd w tym celu zażądał od przechowawcy (...) Sp. z o.o. w G. akt osobowych, przesłuchał świadków: R. M. i R. G., dopuścił dowód z opinii biegłej sądowej i z zeznań odwołującego się jako strony.

Z nadesłanych akt osobowych wynika, że S. K. ukończył w dniu 23.06.1971r. naukę w trzyletniej (...) Szkole Zawodowej przy Państwowym Ośrodku Szkolno - (...) w P.. Z dniem 02.07.1974r. odwołujący został zatrudniony na stanowisku pomocnika kinooperatora w K. Ruchomym w O..

W angażu z dnia 17.09.1974r. podano stanowisko pomocnik kinooperatora kina.

Zgodnie z odpisem książeczki wojskowej w okresie od 29.10.1974r. do 05.10.1976r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Z dniem 01.11.1976 r. po odbyciu służby wojskowej został zatrudniony na czas nieokreślony na stanowisku pomocnika kinooperatora w K. Ruchomym w O., czas pracy 200 godzin.

Do obowiązków kinooperatora należało: obsługa aparatury projekcyjnej i światła na widowni, wyświetlanie programu filmowego oraz reklamy, nadawanie muzyki, konserwacja i stały nadzór nad: aparaturą projekcyjną, urządzeniami dźwiękowymi, pomocniczymi urządzeniami projekcyjnymi, sprzętem p. poz., właściwe wypełnianie metryki kopii filmowej oraz kontrolki, staranie o najwyższą jakość dźwięku i projekcji, przygotowanie do wysyłki i odsyłanie filmów, sprowadzenie wszelkich spraw związanych z odbiorem i wysyłką kopii, podejmowanie (za pokwitowaniem) u kierownika kina biletów do sprzedaży i sprzedaż biletów zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, codzienne rozliczanie się ze stanu gotówki i biletów w kasie przed kierownikiem kina, wykonywanie czynności biletera tj. czuwanie nad całością urządzeń w pomieszczeniu (gablotki, wywieszki, szyby), utrzymywanie porządku wśród publiczności przy wejściu, sprawdzanie i kasowanie biletów, obserwacja jakości projekcji i dźwięku, uruchamianie wyjścia po skończonym seansie.

W zaświadczeniu z dnia 17.11.1976r. lekarz zakładowy orzekł o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pracy na stanowisku kinooperatora.

W angażu z dnia 01.05.1978r. podano stanowisko pomocnik kinooperatora kin OR-22 w O..

W związku z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych i uzyskaniem uprawnień II kategorii na wyświetlanie filmów, przeniesiono odwołującego z dniem 01.01.1979 r. na stanowisko kinooperatora kina ruchomego.

W angażach wpisano stanowiska kinooperatora kina (...) O. (angaże z dni: 02.01.1980r., 16.04.1980r., 01.05.1980r., 02.01.1982r., 21.10.1982r., 01.08.1983r., 01.08.1984r., 06.09.1985r., 11.06.1986r., 11.1987r., 04.11.1988r., 01.04.1989r., 01.08.1989r., 01.09.1989r.).

W okresie od 03.04.1984 r. do 15.06.1984r. odwołujący uczestniczył w kursie kinooperatorów I kategorii w ośrodku szkoleniowym we W..

Pismem z dnia 11.09.1984r. przyznano nagrodę za udział w nauce oraz uzyskanie uprawnień kinooperatora I kategorii.

Zgodnie z umową z dnia 01.10.1985r. powierzono odwołującemu dodatkowe czynności związane z transportem kopii filmowych ze stacji PKP O. do kina (...) i odwrotnie. Do obowiązków należało sprawdzenie plomb pojemników, stanu opakowań, wagi przesyłki.

Zgodnie z umową z dnia 13.08.1986r. odwołującemu powierzono dodatkowe czynności związane z transportem kopii filmowych ze stacji PKP O. do kina (...) i odwrotnie.

Z dniem 31.03.1990r. na zasadzie porozumienia stron - zakładów pracy została rozwiązana umowa o pracę.

W wydanym świadectwie pracy (...) Instytucja Rozpowszechniania Filmów w O. stwierdziła, iż S. K. był zatrudniony w okresie od 02.07.1974r. do 31.03.1990r. w pełnym wymiarze czasu pracy, zajmował stanowiska: pomocnik kinooperatora, kinooperator.

W okresie zatrudnienia od 03.04.1984r. do 15.06.1984r. odwołujący uczestniczył w kursie kinooperatora.

W dniu 29.03.1990r. (...) Instytucja Rozpowszechniania Filmów w O. w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach zaświadczyła, iż odwołujący w okresie od 02.07.1974r. do 31.03.1990r. wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy pracę kinooperatora zatrudnionego przy obsłudze projektorów wyposażonych w źródło światła ksenonowe - typ AP-51 na stanowisku kinooperatora, wymienionym w zarządzeniu nr 18 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 03.08.1987r. zmieniającym zarządzenie nr 26 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 01.07.1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu kultury i sztuki.

W dniu 01.04.1990r. pomiędzy Miejskim (...) w O. a odwołującym została zawarta umowa o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, powierzono obowiązki operatora ds. obsługi urządzeń kinowych.

Z dniem 16.04.1980r. przeniesiono odwołującego do pracy w kinie (...) w O. z zachowaniem dotychczasowych warunków pracy.

Z dniem 31.03.1990r. na zasadzie porozumienia stron - zakładów pracy została rozwiązana umowa o pracę.

W związku z redukcją zatrudnienia w Miejskim (...) w O. została wypowiedziana umowa o pracę z dniem 31.12.1992r.

W świadectwie pracy wydanym w dniu 31.12.1992r. zakład zaświadczył, iż pan S. K. był zatrudniony w Miejskim (...) w O. w okresie od 01.04.1990 r. do 31.12.1992r. na stanowisku operatora obsługi urządzeń kinotechnicznych.

W świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 10.08.2012r. Miejski (...) zaświadczył, iż odwołujący w okresie zatrudnienia od 01.04.1990r. do 31.12.1992r. wykonywał pracę kinooperatora zatrudnionego przy obsłudze projektorów wyposażonych w źródła światła ksenonowe typ AP-51 na stanowisku operator obsługi urządzeń kinotechnicznych.

W sprawie przeprowadzono także dowody z zeznań świadków.

Świadek **R. M.** zeznała, że ze S. K. pracowali razem w kinie O.. Świadek pracowała przez 30 lat, aż do emerytury. Przyjęta została na stanowisko kasjerki w K. (...), a po 6 miesiącach została kierownikiem kina stacjonarnego, później pełniła obowiązki kierownika kina zespołowego, nadzorowała też kino ruchome. Filmy wyświetlano przez 6 dni w tygodniu: dla szkół rano, a dla przedszkoli w niedzielę o godzinie 11⁰⁰. Pan K. pracował w kinie ruchomym jeszcze zanim poszedł do wojska, był zatrudniony jako pomocnik kinooperatora S. C.. Odwołujący się był przeszkolony z zakresu bhp i z obsługi aparatury. Na początku w kinie ruchomym używano wąskich taśm, a później szerokich. Kinooperator musiał zapoznać pomocnika z aparaturą i jej obsługą. Odpowiedzialny był główny kinooperator, ale obowiązkowo w kabinie przebywały 2 osoby - kinooperator i pomocnik. Jeden musiał być stale do obsługi. Jeden przewijał film, a drugi pilnował aparatury. Pomocnik również wyświetlał film i siedział w kabinie. Miał tylko mniejszą odpowiedzialność i mniejsze wynagrodzenie. Aby być kinooperatorem trzeba było mieć odpowiednie uprawnienia. Odwołujący je zdobył, jeździł na kursy. Kino ruchome funkcjonowało w ten sposób, że odwołujący się i C. jeździli w rejony O. przystosowanym samochodem. Było dużo szkół, robiono tam seanse filmowe. Przy wyjeżdżaniu wypełniano specjalne karty, przechowywane w zarządzie w W.. Później „przejął” ich O.. W kinie w O. to nie było tak, że C. i K. podpisywali listę, ale meldowali się, mówili gdzie jadą i o której godzinie mieli seans, była to tzw. marszruta. Taśmy były w pudełkach blaszanych, je się zakładało do aparatu, taśmy nawijały się na bębny, to były takie szpule. Odwołujący pracował dłużej od świadka, bo kiedy przeszła ona na emeryturę 20 lat temu, on nadal pracował. Odwołujący pracował dłużej niż 8 godzin dziennie, bo musiał wykonać odgórny plan otrzymywany od zarządu. Za godziny nadliczbowe otrzymywali wolne dni. Kiedy kino ruchome pojechało do szkoły, to trzeba było najpierw przygotować salę, sprawdzić gdzie jest elektryczność. Odwołujący z kinooperatorem sprzedawali bilety, stali na tzw. bramce, wszystkie czynności związane z puszczaniem filmu wykonywali sami. Kiedy pojechali w teren do dużej miejscowości, to puszczano jeden lub dwa seanse filmowe. Jak była mniejsza miejscowość, to puszczali 1 seans. Zależało to również od filmu. Ich pensje nie były uzależnione od ilości puszczonej seansów, tylko musieli wykonać plan. (k. 32 a.s.)

Świadek **R. G.** zeznał, że zna S. K., bo obaj zatrudnieni byli w K. (...); świadek od 01.09.1953r. do przejścia na emeryturę w 2001r., a odwołujący od 1974r. do reorganizacji – w latach 90 -tych. Świadek był głównym kinooperatorem w kabinie projekcyjnej, uzyskał świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach i ZUS nie miał zastrzeżeń. To była praca w warunkach szczególnych i z tego tytułu należał się 1 litr mleka dziennie oraz za każdą przepracowaną godzinę dodatek 1 złotych lub 1,50 złotych. Pomocnik kinooperatora miał taki sam dodatek, bo też pracował w warunkach szkodliwych w kabinie projekcyjnej. Aby zostać kinooperatorem, trzeba było najpierw „przejsć” okres pomocnika kinooperatora przy obsłudze projektorów, odbyć szkolenia i zdać egzaminy. Pan K. zdobył odpowiednie uprawnienia, obsługiwał kino ruchome i przygotowywał się do tego zawodu. Aparaturę obsługiwał ze

S. C.. Świadek był zatrudniony w kinie stacjonarnym, uczył ludzi jak obsługiwać kino. Kiedy p. K. powrócił z wojska, pracował jako pomocnik kinooperatora. Świadek nie pamiętał, kiedy nabył on uprawnienia I kategorii kinooperatora do obsługi projektorów stacjonarnych. W kinie ruchomym były projektory przenośne TK-35, one stały na statywach. Wtedy kina cieszyły się dużym powodzeniem, wyświetlano dużo seansów - od rana od godz. 8⁰⁰, a kończyły się nawet o 5⁰⁰ rano. Kino ruchome podlegało pod nadzór pani M.. Pion techniczny podlegał pod świadka, którego praca polegała głównie na tym, że siedział w kabinie i puszczał filmy, to samo robił pomocnik. W ciągu dnia taki pomocnik przebywał w kabinie 8 godzin. Świadek pilnował, aby każdy z tych pomocników miał 8 godzin pracy, według norm pracy. Odwołujący się w kinie stacjonarnym był codziennie. Jak wrócił z trasy, to wracał do kina stacjonarnego i przyuczał się do zawodu. Była różnica pomiędzy aparaturą przenośną a stacjonarną. W kinie w O. to była aparatura AP-51 - duże projektory typu ciężkiego, wytwarzały pole elektromagnetyczne i wydzielaly się substancje toksyczne, jak również decybele. Ze składników toksycznych były: tlenki miedzi, tlenku węgla i cezu. Jeżeli były kolby ksenonowe, to był też nadmiar ozonu i wytwarzały się tlenki azotu, było również promieniowanie. Świadek posiada legitymację emeryta rencisty wystawioną przez Oddział ZUS w P.. Zdaniem świadka, K. również pracował w warunkach szczególnych. (k. 33 - 34 a.s.).

Odwołujący się **S. K.** przesłuchany w charakterze strony zeznał, że od 1974r. był zatrudniony w kinie w O.. Na początku pracował jako pomocnik kinooperatora w kinie ruchomym. Do pracy przychodził do kina stacjonarnego, pracował w różnych godzinach, czasem od 8⁰⁰, od 14⁰⁰, do 22⁰⁰ i 24⁰⁰. Wtedy już był pomocnikiem swojego kierownika S. C., kinooperatora. Razem jeździli N. na odległość 50 - 60 km w teren, np. do Z., A.. Na początku filmy wyświetlane były w remizach, odwołujący przynosił na salę aparaturę, rozwieszał ekran. Krzesła już były przygotowane. To były duże niemieckie projektory (...) na statywach, szeroka taśma. Jak rozłożył projektory na statywy, to taśmę zakładał na specjalne bębny i na znak kierownika puszczał film specjalnym przełącznikiem. W kinie obwoźnym, tj. w objazdówce pracował około 2 lat, a następnie wysłano go na kurs. W objazdówce średnio puszczały 2- 3 razy ten sam film w ciągu dnia. Kiedy wrócił z objazdówki, to wracał do kina stałego do O. i pracował w kabinie kinooperatora. Po powrocie z wojska obsługiwał aparaty wyposażone w kolbę ksenonową. Główny szef kabiny to pan G., było też 2 kinooperatorów. Uprawnienia kinooperatora odwołujący się nabył po około roku pracy, ale aparaturę poznawał od początku swego zatrudnienia. W kabinie dziennie przebywał od godz. 15⁰⁰ do 21⁰⁰ lub 22⁰⁰, kontrolował taśmę filmową czy nie jest porwana, przewijał, robił sklejki ręcznie na specjalnej sklejarce. Obsługiwał również 2 wielkie projektory (...). Za puszczenie filmu odpowiedzialny był szef G.. Była to praca w warunkach szczególnych, bo podczas wyświetlania filmów używano kolby ksenonowej wydzielającej trujące substancje. Poza tym odwołujący się pielęgnował i czyścił projektory. W wojsku był w latach 1975-1976, a po powrocie pracował już tylko w kinie stacjonarnym. Projektory przez niego obsługiwane były wielkości szafy, w kabinie był hałas, projektory generowały pole elektromagnetyczne. W kinie stałym odwołujący się pracował przeważnie od godz. 9⁰⁰ lub 10⁰⁰ do 22⁰⁰ lub 24⁰⁰, od wtorku do niedzieli, a poniedziałki mieli wolne. W święta także pracowali. Mieli dodatek szkodliwy płacony co miesiąc. To były pieniądze na mleko lub herbatę. (k. 46 - 47 a.s.)

Zdaniem Sądu w/w zeznania świadków R. M. i R. G. w całości zasługują na wiarę, gdyż są one spójne, logiczne, wzajemnie się potwierdzają, uzupełniają i są zgodne z dokumentacją zawartą w aktach osobowych, emerytalnych i twierdzeniach S. K.. Wszyscy pracowali w kinie w O., R. G. był bezpośrednim przełożonym odwołującego się, a R. M. nadzorowała m.in. kino ruchome, orientując się więc, jakie czynności wykonywał odwołujący się. Świadkowie zeznali, że odwołujący zatrudniony był na pełen etat w kinie (...), na początku pracował jako pomocnik kinooperatora S. C., a potem, po zdobyciu uprawnień - jako kinooperator. Zeznania świadków korelują z dokumentacją pracowniczą, z której wynika, że z dniem 02.07.1974r. odwołujący został zatrudniony na stanowisku pomocnika kinooperatora w K. Ruchomym w O.. W trakcie zatrudnienia w okresie od 29.10.1974r. do 05.10.1976r. odbył zasadniczą służbę wojskową, a w dniu 01.11.1976r. został zatrudniony na czas nieokreślony na stanowisku pomocnika kinooperatora w K. Ruchomym w O.. Po uzyskaniu uprawnień II kategorii na wyświetlanie filmów - od dnia 01.01.1979r. - odwołujący się zajmował stanowisko kinooperatora kina ruchomego. Świadkowie zeznali, że odwołujący się jeździł w teren i pracował w kinie stacjonarnym. Filmy wyświetlano o każdej porze dnia, także w święta. Odwołujący podczas pracy w kinie ruchomym w terenie sprzedawał bilety, konserwował i rozstawiał aparaturę, ale jego główne obowiązki polegały

na przebywaniu w specjalnej kabinie i puszczeniu taśm, w kabinie tej przebywał 8 godzin dziennie. Odwołujący zeznał, iż wykonywał czynności kinooperatora także w okresie, gdy nie posiadał uprawnień i był zatrudniony na stanowisku pomocnika kinooperatora. W kinie objazdowym, które istniało 3 lata, średnio 2-3 razy dziennie był wyświetlany ten sam film. Po powrocie z „objazdówki” odwołujący wracał do kina stałego w O. i pracował w kabinie projekcyjnej. Projektory filmowe przez niego obsługiwane - (...) oraz projektory obwoźne wytwarzały hałas i pole elektromagnetyczne oraz szkodliwe związki chemiczne. W kinie stałym odwołujący się pracował przeważnie od godz. 9⁰⁰ lub 10⁰⁰ do 22⁰⁰ lub 24⁰⁰, od wtorku do niedzieli, a poniedziałki były wolne, pracowano też w święta. Za pracę w warunkach szkodliwych odwołujący się otrzymywał specjalny dodatek.

W celu ustalenia, czy wyżej opisana praca wykonywana przez odwołującego się S. K. jest zaliczana do prac w warunkach szczególnych, Sąd zasięgnął także opinii biegłej z zakresu (...).

Biegła sądowa I. M. w opinii z dnia 15.08.2013r. (k. 58 – 65) stwierdziła, że praca S. K. w okresie od 01.04.1990r. do 31.12.1992r. w Miejskim (...) w O. – tj. w okresie nie uwzględnionym przez ZUS - polegająca na obsłudze projektorów filmowych (...) oraz projektorów obwoźnych była pracą wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych.

Biegła w uzasadnieniu opinii szczegółowo odniosła się do materiału dowodowego zgromadzonego w aktach przedmiotowej sprawy, przeanalizowała dokumentację pracowniczą i zeznania przesłuchanych w sprawie osób. Wskazała, że o pracy wykonywanej przez S. K. mowa w wykazie A Dziale XIV poz. 4 „Prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300 000 MHz w strefie zagrożenia” Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Z uwagi na różnice częstotliwości pola i długości fali częstotliwości pól promieniowania elektromagnetyczne dzielą się następująco: jonizujące powyżej (...), nadfioletowe powyżej 75x10⁹ Hz, widzialne powyżej 40x10⁹ Hz, podczerwone powyżej 3 00x10⁹ Hz, i niejonizujące poniżej 300GHz. W widmie promieniowania elektromagnetycznego znajduje się zakres promieniowania optycznego, składającego się z promieniowania podczerwonego, widzialnego i ultrafioletowego. Promieniowanie podczerwone stanowi część widma o falach dłuższych od promieniowania widzialnego oraz krótszych od pól elektromagnetycznych niejonizujących. Obejmuje fale o długościach od 760 nm do 1 mm i wyróżnia się 4 ich podzakresy, w zależności od długości, mieszczących się w tym przedziale. Naturalnym źródłem promieniowania jest słońce, którego około 45% stanowi promieniowanie podczerwone. Wydzielenie źródeł sztucznych ma charakter umowny, każde ciało stanowi potencjalne źródło takiego promieniowania. Przykładowo: promienniki, grzejniki elektryczne, promienniki (palniki) gazowe, lampy elektroluminescencyjne, piece, powierzchnie kotłów, rozgrzane maszyny, projektory filmowe, reflektory, przestrzenie objęte pożarem, lasery.

Promieniowanie podczerwone o dużym natężeniu napromienienia powoduje efekty termiczne, działające głównie na oko i skórę. W punkcie 25 wykazu chorób zawodowych uwzględnia się zaćmę oraz zmiany zwyrodnieniowe siatkówki i naczyńówki wywołane działaniem promieniowania podczerwonego. W. pola elektromagnetyczne (< 300 Hz) – impulsy o takiej częstotliwości mogą pobudzać (wzmacniać lub wywoływać) albo zakłócać (zaburzać lub hamować) procesy komórkowe. Działanie wzmacniające ma zastosowanie w medycynie (diagnostyka i leczenie). Powodują także efekty niepożądane, jak wzmożone uczucie ciepła i drżenie skóry owłosionej, osłabienie pamięci i zaburzenia myślenia oraz zaburzenia rytmu serca. Istnieją doniesienia o wpływie na powstawanie nowotworów (do tej pory nie udowodniono ich działania rakotwórczego).

Pola elektromagnetyczne 300 Hz –100 kHz działają na organizm w sposób bezpośredni oraz pośredni, powodując efekty czuciowe, słuchowe i wzrokowe oraz zaburzenia funkcjonowania komórek i tkanek na drodze zaburzenia działania ich składowych. Pola elektromagnetyczne 100 kHz –300 GHz powodują efekty termiczne (oparzenia oraz skutki działania termicznego na ośrodkowy układ nerwowy, krążenia, aparat przezierny oka, jelito cienkie, układ krwiotwórczy) i nietermiczne (prawdopodobne działanie na ośrodkowy układ nerwowy oraz hormonalny).

Praca odwołującego w spornym okresie od 01.04.1990r. do 31.12.1992r. polegała na obsłudze projektorów filmowych (...) w Miejskim (...) w O. oraz projektorów obwoźnych. W okresie zatrudnienia odwołujący otrzymywał dodatek za pracę w warunkach szkodliwych.

Odpisy powyższej opinii doręczono S. K. i pełnomocnikowi ZUS, ale żadna ze stron nie wniosła zastrzeżeń.

Sąd przeprowadził rozszerzone postępowanie dowodowe, wykraczające poza sporny okres wskazany w zaskarżonej decyzji ZUS, bowiem nawet uwzględnienie okresu od 01.04.1990r. do 31.12.1992r. nie spowodowałoby osiągnięcia przez odwołującego się wymaganych ustawowo 15- lat pracy w warunkach szczególnych.

W **opinie uzupełniającej** z dnia 10.02.2014r. (k. 91 – 98) biegła sądowa I. M. wskazała, że praca S. K. w szerszym okresie, tj. od 02.07.1974r. do 31.03.1990r. w Okręgowej Instytucji Rozpowszechniania Filmów w O. była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A Dziale XIV poz. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r. i w wystawionym w dniu 29.03.1990r. przez Okręgową Instytucję Rozpowszechniania Filmów w O. świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Zdaniem biegłej praca odwołującego w tym okresie, jak wynika z zeznań odwołującego, świadków oraz zakresu obowiązków z dnia 01.11.1976r., polegała na obsłudze aparatury projekcyjnej typu TK 35, AP-51 i światła na widowni, sprzedaży biletów, konserwacji i stałym nadzorze nad aparaturą projekcyjną urządzeniami dźwiękowymi, wykonywaniu czynności biletera. Odwołujący zeznał, iż wykonywał czynności kinooperatora także w okresie, gdy nie posiadał uprawnień i był zatrudniony na stanowisku pomocnika kinooperatora. W kinie objazdowym, które istniało 3 lata, średnio 2-3 razy dziennie był wyświetlany ten sam film. Po powrocie z „objazdówki” odwołujący wracał do kina stałego w O. i pracował w kabinie projekcyjnej.

Wykaz A rozporządzenia Rady Ministrów z 1983r., jak i poprzedzające je, a obowiązujące w okresie pracy odwołującego jako kinooperatora, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 04.05.1979r. „W sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia” (Dz. U. Nr 13, poz. 173, ze zm.), wśród prac kwalifikowanych jako prace w szczególnych warunkach, nie wymienia pracy związanej z projekcją filmów. Wymienia się zaś tam prace narażające na działanie pola elektromagnetycznego w zakresie od 0,1 do 300 000 MHz w strefie zagrożenia oraz prace narażające na działanie promieniowania jonizującego, przy czym w myśl działu XI pkt. 27 rozporządzenia z 1979r. zawężono je do promieniowania jonizującego, emitowanego przez substancje promieniotwórcze, przy aparatach rentgenowskich i urządzeniach techniki jądrowej w służbie zdrowia, w przemyśle i instytucjach naukowo - badawczych. Za prace powodujące stan takiego zagrożenia uznano prace kinooperatora zatrudnionego przy obsłudze projektorów wyposażonych w kolbę ksenonową lub lampę łukową dopiero na mocy zarządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 03.08.1987r., którym zmieniono zarządzenia z dnia 01.07.1983r. (Dz. Urz. Nr 3 z roku 1987).

Z przywołanych regulacji wynika, że kinooperator zatrudniony przy obsłudze projektorów wyposażonych w kolbę ksenonową lub lampę łukową narażony był na działanie promieniowania jonizującego oraz działania pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300 000 MHz w strefie zagrożenia. Fakt, że prace przy narażeniu na działanie promieniowania jonizującego bez żadnych dodatkowych uwarunkowań zaczęto kwalifikować jako prace w szczególnych warunkach dopiero od dnia 01.01.1983r, a na stanowisku kinooperatora dopiero od 1987r., nie oznacza, że do pracy w warunkach szczególnych nie może być zaliczony okres pracy sprzed tych dat. Zgodnie z brzmieniem §19 ust. 1 rozporządzenia z dnia 07.02.1983r., przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach uwzględnia się również okresy takiej pracy, wykonywanej przed dniem wejścia w życie rozporządzenia.

Opinia uzupełniająca biegłej sądowej została doręczona stronom, które nie wniosły żadnych zastrzeżeń.

Sąd uznał, że opinia biegłej sądowej I. M. jest oparta na fachowej wiedzy, szczegółowej analizie przepisów prawnych oraz materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i może stanowić podstawę orzekania. Wobec powyższego należy zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach okres zatrudnienia odwołującego się w Okręgowej Instytucji

Rozpowszechniania Filmów w O. od 02.07.1974r. do 31.03.1990r. tj. łącznie 15 lat i 9 miesięcy. Należy tu wskazać, że w trakcie swego zatrudnienia odwołujący się odbył służbę wojskową, którą zalicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 01.08.2012r., III AUa 612/12, Uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 16.10.2013r., II UZP 6/13).

Sąd uznał, że wobec uznania okresu pracy w szczególności warunkach w wymiarze 15 lat i 9 miesięcy odwołujący się spełnia przesłanki do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury, bowiem na dzień 01.01.1999r. udowodnił okres pracy wynoszący 26 lat, 1 miesiąc i 17 dni okresów składkowych, złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE za pośrednictwem ZUS na dochody budżetu państwa, oraz ukończył 60 lat.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję ZUS z 31.08.2012r. i przyznał S. K. prawo do emerytury od dnia (...)tj. od dnia powstania prawa do tego świadczenia (ukończenia 60 lat), zgodnie z treścią art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – punkt 1 wyroku.

W pkt 2 orzeczenia Sąd stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

Przepis art. 118 ust. 1a stanowi zaś, że w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

W niniejszej sprawie ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji było ustalenie okresu pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem Sądu, organ emerytalny nie mógł ustalić we własnym zakresie, czy odwołujący się pracował w szczególnych warunkach, bowiem przedstawione przez niego świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie określało charakteru pracy ściśle według wykazu, działu i pozycji Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r., brak także powołania się na zarządzenie resortowe. Powyższe skutkowało koniecznością przeprowadzenia postępowania dowodowego przez Sąd, w tym przesłuchania świadków, analizy akt osobowych odwołującego oraz zasięgnięcia opinii biegłej sądowej i dopiero zebrany w ten sposób materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, iż jakie czynności odwołujący się faktycznie wykonywał na stanowisku pomocnika kinooperatora i kinooperatora. W tej sytuacji ZUS nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie okresu pracy w szczególnych warunkach w toku postępowania przed tym organem.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.